

EUROPEJSKI INSPEKTOR OCHRONY DANYCH

Opinia Europejskiego Inspektora Ochrony Danych w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Rady w sprawie właściwości, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (COM(2005) 649 wersja ostateczna)

(2006/C 242/14)

EUROPEJSKI INSPEKTOR OCHRONY DANYCH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 286,

uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności jej art. 8,

uwzględniając dyrektywę 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych,

uwzględniając rozporządzenie (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych, w szczególności jego art. 41,

uwzględniając wniosek o wydanie opinii zgodnie z art. 28 ust. 2 rozporządzenia nr 45/2001 otrzymany od Komisji w dniu 29 marca 2006 r.;

PRZYJMUJE NASTĘPUJĄCĄ OPINIĘ:

I. Wstęp

Konsultacje z Europejskim Inspektorem Ochrony Danych

1. Komisja przesłała Europejskiemu Inspektorowi Ochrony Danych (EIOD) wniosek dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie właściwości, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych w piśmie z dnia 29 marca 2006 r. EIOD uważa, że należy uwzględnić niniejszą opinię w preambule do rozporządzenia.

Kontekst wniosku

2. EIOD przyjmuje z zadowoleniem przedmiotowy wniosek w zakresie, w jakim zmierza on do ułatwienia na terytorium UE egzekucji transgranicznych należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych. Wniosek ma szeroki zakres, ponieważ dotyczy kwestii związanych z właściwością, prawem właściwym, uznawaniem i wykonywaniem orzeczeń oraz współpracą. Niniejsza opinia ograniczy się do przepisów mających wpływ na ochronę danych osobowych, w szczególności przepisów dotyczących współpracy

i wymiany informacji, które umożliwiają zlokalizowanie dłużnika oraz oszacowanie jego majątku, oraz przepisów odnoszących się do wierzyciela (rozdział VIII i załącznik V).

3. Wniosek przewiduje w szczególności wyznaczenie krajowych organów centralnych w celu ułatwienia egzekucji należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych poprzez wymianę stosownych informacji. EIOD zgadza się, że należy pozwolić na wymianę danych osobowych w zakresie, w jakim jest to niezbędne do zlokalizowania dłużników oraz oszacowania ich majątków i dochodów, przy pełnym poszanowaniu wymogów wynikających z dyrektywy 95/46/WE w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych (motyw 21). EIOD z zadowoleniem przyjmuje odniesienie (motyw 22) do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz do ochrony danych osobowych, zgodnie z postanowieniami art. 7 i 8 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.
4. Wniosek ustanawia w szczególności mechanizm wymiany informacji o dłużniku i wierzycielu zobowiązań alimentacyjnych w celu ułatwienia ustalenia i egzekucji należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych. W tym celu wyznaczone zostaną krajowe organy centralne, które będą zajmować się rozpatrywaniem wniosków o udostępnienie informacji składanych przez krajowe organy sądowe (innych państw członkowskich) oraz gromadzeniem danych osobowych pochodzących z różnych krajowych administracji i organów w celu odpowiedzenia na te wnioski. Procedura ta będzie zwykle przebiegać następująco: wierzyciel złoży wniosek za pośrednictwem sądu: krajowy organ centralny, na wniosek sądu, prześle wniosek organom centralnym państwa członkowskiego wezwanego do udzielenia informacji (za pomocą specjalnego formularza zawartego w załączniku V); organy centralne tego państwa zgromadzą informacje, których dotyczy wniosek, i odpowiedzą organowi centralnemu, który złożył wniosek o udzielenie informacji, a ten przekaze te informacje sądowi, który wystąpił z początkowym wnioskiem.
5. W niniejszej opinii EIOD będzie wspierał poszanowanie podstawowego prawa do ochrony danych osobowych, przy jednoczesnym zapewnieniu skuteczności proponowanych mechanizmów mających ułatwić egzekucję transgranicznych należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych.

6. W związku z tym należy przede wszystkim zbadać kontekst wniosku, analizując stosowne szczegółowe aspekty zobowiązań alimentacyjnych. Po pierwsze zobowiązania alimentacyjne są w rzeczywistości bardzo złożone, gdyż mogą odnosić się do różnych sytuacji: roszczenia alimentacyjne mogą przysługiwać dzieciom, małżonkom lub byłym małżonkom, a nawet rodzicom lub dziadkom. Ponadto zobowiązania alimentacyjne oparte są na trwających i dynamicznych sytuacjach, a ich wykonywaniem mogą zajmować się podmioty prywatne lub publiczne. ⁽¹⁾
7. Ta złożoność, potwierdzona w ocenie skutków regulacji sporządzonej przez Komisję ⁽²⁾, staje się jeszcze większa, gdy weźmie się pod uwagę ogromne różnice, jakie występują w tym zakresie między 25 państwami członkowskimi. Przepisy prawa materialnego i procesowego w sprawach dotyczących ustalania zobowiązań alimentacyjnych, ich zakresu i czasu trwania, uprawnień sądów podczas prowadzonego postępowania itd. znacznie się od siebie różnią.
8. Różnorodność zobowiązań alimentacyjnych jest już odzwierciedlona w niektórych przepisach wniosku. Na przykład, motyw 11 i art. 4 ust. 4 odnoszą się konkretnie do zobowiązań alimentacyjnych wobec małoletniego dziecka, a motyw 17 i art. 15 dokonują rozróżnienia między zobowiązaniami wobec dzieci, osób pełnoletnich znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, małżonka i byłych małżonków a innymi rodzajami zobowiązań alimentacyjnych.
9. Powyższe stwierdzenia należy odpowiednio uwzględnić także przy rozważaniu kwestii odnoszących się do ochrony danych osobowych, szczególnie przy ocenie proporcjonalności wymiany informacji. W rzeczywistości różne rodzaje zobowiązań alimentacyjnych mogą pociągać za sobą różne rodzaje uprawnień sądów krajowych do składania wniosków o udostępnienie informacji, a także mogą określać, które rodzaje danych osobowych można przetwarzać i wymieniać w danym przypadku. Jest to tym bardziej istotne, gdy weźmie się pod uwagę fakt, że celem przedmiotowego wniosku nie jest harmonizacja krajowych przepisów ustawowych państw członkowskich w zakresie zobowiązań alimentacyjnych.

Wybór systemu scentralizowanego

10. Jak już wspomniano, wniosek przewiduje utworzenie systemu, w ramach którego informacja jest wymieniana za pośrednictwem krajowych organów centralnych, a nie bezpośrednio przez sądy. Wybór ten nie jest obojętny z punktu widzenia ochrony danych i powinien zostać odpowiednio uzasadniony. Dodatkowe przekazywanie informacji między sądami a organami centralnymi, jak również czasowe przechowywanie informacji przez te ostatnie, w rzeczywistości zwiększy ryzyko niewystarczającej ochrony danych osobowych.

⁽¹⁾ Odniesienie do zobowiązań alimentacyjnych wypłacanych przez organy publiczne znajduje się w art. 16 wniosku.

⁽²⁾ Dokument roboczy Komisji — ocena skutków regulacji z dnia 15 grudnia 2005 r. str. 4-5.

11. EIOD uważa, że przy ocenianiu różnych opcji polityki Komisja powinna rozważyć szczególnie i bardziej dogłębnie — zarówno we wstępnej ocenie skutków regulacji, jak i podczas opracowywania wniosku — wpływ każdej z możliwych opcji na ochronę danych osobowych oraz możliwe zabezpieczenia. W przypadku przedmiotowego wniosku szczególnie ważne jest to, by przepisy regulujące działalność organów centralnych dokładnie określały ich zadania i w jasny sposób opisywały funkcjonowanie systemu.

II. Związki z obowiązującymi ramami prawnymi w zakresie ochrony danych

12. EIOD zauważa, że w przedmiotowym wniosku należy nie tylko uwzględnić złożoność krajowych przepisów w zakresie zobowiązań alimentacyjnych, ale także zapewnić jego pełną zgodność z istniejącym krajowym ustawodawstwem w zakresie ochrony danych osobowych przyjętym na mocy dyrektywy 95/46/WE.
13. Wniosek ustanawia dostęp krajowych organów centralnych do danych osobowych, którymi dysponują różne krajowe administracje i organy. Te dane osobowe — które zostały zgromadzone przez różne organy w celach innych niż egzekucja należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych — zostaną zebrane przez krajowe organy centralne, a następnie przekazane organowi sądowemu państwa członkowskiego, który wystąpił z wnioskiem o udostępnienie informacji, za pośrednictwem wyznaczonego organu centralnego tego ostatniego państwa. Z punktu widzenia ochrony danych wiąże się to z różnego typu kwestiami: zmianą celu przetwarzania danych, podstawą prawną przetwarzania danych przez krajowe organy centralne oraz określeniem zasad ochrony danych mających zastosowanie do dalszego ich przetwarzania przez organy sądowe.

Zmiana celu przetwarzania danych

14. Jedną z podstawowych zasad ochrony danych osobowych jest zasada ograniczenia celu. Zgodnie z tą zasadą dane osobowe muszą być „gromadzone do określonych, jednoznacznych i legalnych celów” oraz nie mogą być „poddawane dalszemu przetwarzaniu w sposób niezgodny z tymi celami” (art. 6 ust. 1 dyrektywy 95/46/WE).
15. Zmianę celu przetwarzania danych osobowych można jednak uzasadnić na mocy art. 13 dyrektywy 95/46/WE, który ustanawia pewne wyjątki od tej ogólnej zasady. W szczególności art. 13 ust. 1 lit. f) — wykonywanie władzy publicznej — lub lit. g) — ochrona osób, których dane dotyczą, oraz praw i wolności innych osób — mogłyby w tym przypadku uzasadnić zastosowanie wyjątku od zasady ograniczenia celu i umożliwić administracjom i organom krajowym przekazywanie krajowemu organowi centralnemu danych osobowych, których udostępnienia dotyczy wniosek.

16. Niemniej jednak art. 13 wyżej wymienionej dyrektywy wymaga, by wyjątki te były konieczne i oparte na środkach ustawodawczych. Oznacza to, że albo proponowane rozporządzenie — jako bezpośrednio obowiązujące — uznane zostanie za wystarczające do spełnienia wymogów art. 13, albo że państwa członkowskie będą musiały przyjąć ustawodawstwo szczegółowe. EIOD zdecydowanie zaleca w każdym razie, by wniosek nakładał na właściwe krajowe administracje i organy jednoznaczny i jasny obowiązek udzielania krajowym organom centralnym informacji, w sprawie których występują z wnioskiem. Obowiązek taki pozwoliłby zagwarantować, że przekazywanie krajowym organom centralnym danych osobowych przez krajowe administracje jest wyraźnie konieczne do wykonania zobowiązania prawnego, któremu podlegają właściwe krajowe administracje, a zatem jest oparte na art. 7 lit. c) dyrektywy 95/46/WE.

Podstawy prawne przetwarzania danych osobowych przez krajowe organy centralne

17. Podobne uwagi dotyczą podstaw prawnych, na których opiera się przetwarzanie danych osobowych przez krajowe organy centralne. Wyznaczenie lub ustanowienie tych organów zgodnie z wnioskiem pociągnie za sobą gromadzenie, organizowanie i dalsze przekazywanie przez nie danych osobowych.

18. Przetwarzanie danych osobowych przez krajowe organy centralne mogłoby opierać się na art. 7 lit. c) lub e) dyrektywy 95/46/WE, ponieważ przetwarzanie to byłoby konieczne do wykonania zobowiązań prawnych (ustanowionych we wniosku), którym podlegają krajowe organy centralne lub do realizacji powierzonych im zadania wykonywanego w interesie publicznym.

Przetwarzanie danych przez organy sądowe i zastosowanie dyrektywy 95/46/WE

19. Jeśli chodzi o dalsze przetwarzanie danych przez organy sądowe, należy uwzględnić podstawę prawną rozporządzenia. Art. 61 i 67 TWE zostały wprowadzone do zakresu traktatu WE traktatem z Amsterdamu. Oznacza to, że zakres zastosowania dyrektywy 95/46/WE, który nie obejmuje obszarów działalności niewchodzących w zakres prawa wspólnotowego, obejmuje ten obszar dopiero od czasu wejścia w życie traktatu z Amsterdamu. A zatem, ponieważ obszar ten nie był objęty zakresem dyrektywy w momencie jej przyjęcia, możliwe jest, że nie wszystkie państwa członkowskie w pełni wprowadziły w życie przepisy dotyczące ochrony danych w odniesieniu do działalności organów sądowych właściwych w sprawach cywilnych: harmonizacja krajowych przepisów w zakresie ochrony danych, zwłaszcza w omawianej dziedzinie, jest daleka od zakończenia. Tymczasem Trybunał Sprawiedliwości w sprawie Österreichischer Rundfunk⁽¹⁾ potwierdził, że dyrektywa 95/46/WE ma szeroki zakres i że wyjątki od jej podstawowych zasad można stosować jedynie w szczególnych przypadkach. Ponadto Trybunał ustanowił wykaz

kryteriów, które mają zastosowanie także w odniesieniu do przedmiotowego wniosku. Trybunał orzekł w szczególności, że ingerencja w życie prywatne, do której może dojść na skutek zastosowania wyjątków od zasad ochrony danych uzasadnionych interesem publicznym, powinna być proporcjonalna, konieczna, ustanowiona prawem i przewidywalna.

20. EIOD odnotowuje, że wysoce pożądane byłoby jednoznaczne wyjaśnienie, że zasady ochrony danych wynikające z dyrektywy 95/46/WE w pełni obowiązują. Można tego dokonać poprzez dodanie ustępu do art. 48, którego obecna wersja dotyczy związków i ewentualnych kolizji z innymi aktami wspólnotowymi, ale nie wspomina o dyrektywie 95/46/WE.

Podstawa prawna wniosku

21. Proponowana podstawa prawna daje okazję do powtórzenia kilku uwag już poczynionych w poprzednich opiniach (?).

22. Po pierwsze, podstawa prawna pozwala Radzie zdecydować o wyjęciu tego obszaru spod procedury jednomyślności i objęcia go procedurą współdecyzji. W tym miejscu EIOD pragnie opowiedzieć się za tą drugą procedurą, która może lepiej zagwarantować pełne zaangażowanie wszystkich instytucji oraz pełne uwzględnienie podstawowego prawa do ochrony danych osobowych.

23. Po drugie, w tym obszarze Trybunał Sprawiedliwości, zgodnie z art. 68 TWE, ma wciąż ograniczone uprawnienia, szczególnie jeśli chodzi o wydawanie orzeczeń w trybie prejudycjalnym. Wymaga to jeszcze większej jasności przy redagowaniu przepisów tego wniosku, także w odniesieniu do kwestii dotyczących ochrony danych osobowych, tak aby zapewnić jednolite stosowanie proponowanego rozporządzenia.

Ewentualna przyszła wymiana danych osobowych z państwami trzecimi

24. W obecnej wersji wniosku nie przewidziano wymiany danych osobowych z państwami trzecimi, ale uzasadnienie wyraźnie przewiduje współpracę międzynarodową. W tym kontekście warto wspomnieć o trwających negocjacjach w sprawie nowej ogólnej konwencji Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego w zakresie międzynarodowej egzekucji należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych.

25. Jest oczywiste, że w ramach tej współpracy międzynarodowej zostaną prawdopodobnie utworzone mechanizmy wymiany danych osobowych z państwami trzecimi. W tym względzie EIOD chciałby ponownie podkreślić, że wymiana taka powinna być możliwa jedynie w przypadku zapewnienia przez państwo trzecie stosownego poziomu ochrony danych osobowych lub w przypadku, gdy dane przekazane informacji należy do zakresu jednego z odstępstw ustanowionych w dyrektywie 95/46/WE.

⁽¹⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 maja 2003 r. w sprawach połączonych C-465/00, C-138/01 i C-139/01.

⁽²⁾ Opinia w sprawie zatrzymywania danych z dnia 26 września 2005 r., pkt 42; opinia w sprawie ochrony danych w trzecim filarze z dnia 19 grudnia 2005 r., pkt 11; opinia w sprawie Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II) z dnia 19 października 2005 r., pkt 9.

III. Ograniczenie celu

26. W przypadku przedmiotowego wniosku szczególną uwagę należy zwrócić na podstawową zasadę ograniczenia celu.
27. O ile krajowe organy centralne i sądy mogą właściwie wykonywać swoje zadania przetwarzając stosowne informacje w celu ułatwienia egzekucji należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych, informacje te nie mogą być wykorzystywane do celów niezgodnych z przepisami.
28. W obecnej wersji tekstu, określenie i ograniczenie celów ujęte jest w art. 44 i 46.
29. Art. 44 ustanawia szczegółowe cele udostępniania informacji właściwym organom centralnym przez krajowe administracje i organy: zlokalizowanie dłużnika; oszacowanie majątku dłużnika; określenie pracodawcy dłużnika i określenie rachunków bankowych dłużnika.
30. EIODO podkreśla, że niezbędne jest pełne i dokładne określenie celów przetwarzania danych osobowych. Z tego względu cel „zlokalizowania dłużnika” powinien zostać lepiej określony. Do celów zobowiązań alimentacyjnych zlokalizowanie dłużnika powinno być rozumiane jako odnoszące się do miejsca charakteryzującego się pewnym stopniem stałości (tj. miejsca zamieszkania, centrum zainteresowań, miejsca stałego pobytu, miejsca zatrudnienia) — jak zostało to określone w załączniku V, który zawiera odniesienie do adresu dłużnika — a nie do miejsca przebywania dłużnika w danym momencie (np. informacji o miejscu chwilowego pobytu uzyskanej dzięki geolokalizacji lub danych GPRS). Wykorzystanie tych ostatnich danych powinno zostać wykluczone. Ponadto wyjaśnienie pojęcia zlokalizowania pomogłoby również w dokładniejszym określeniu danych osobowych, które mogą być przetwarzane zgodnie z przedmiotowym wnioskiem (zob. dalej pkt 35-37).
31. Co więcej, EIODO podkreśla, że wniosek przewiduje również możliwość wymiany danych osobowych odnoszących się do wierzyciela (zob. art. 41 ust. 1 lit. a) ppkt (i)). EIODO zakłada, że tego rodzaju informacje są gromadzone i przetwarzane w celu oszacowania sytuacji finansowej wierzyciela, która w pewnych przypadkach może mieć znaczenie dla ustalenia zakresu świadczenia alimentacyjnego. W każdym razie konieczne jest również dokładne i jednoznaczne określenie we wniosku celów przetwarzania informacji dotyczących wierzyciela.
32. EIODO przyjmuje z zadowoleniem art. 46, a w szczególności jego ust. 2, odnoszący się do dalszego wykorzystania informacji zgromadzonych przez krajowe organy centralne. Przepis ten wyraźnie stanowi, że informacje przekazywane sądom przez organy centralne mogą zostać wykorzystane wyłącznie przez sąd, jedynie do celów ułatwienia egzekucji należności z tytułu świadczeń alimen-

tacyjnych. Możliwość przesłania tych informacji organom odpowiedzialnym za doręczenie dokumentów lub właściwym organom uprawnionym do wykonania orzeczenia jest również proporcjonalna.

IV. Konieczność i proporcjonalność przetwarzanych danych osobowych

33. Zgodnie z dyrektywą 95/46/WE dane osobowe muszą być prawidłowe, stosowne oraz nienadmierne ilościowo w stosunku do celów, dla których zostały zgromadzone lub dalej przetworzone (art. 6 ust. 1 lit. c)). Ponadto ich przetwarzanie musi być konieczne m.in. w celu wykonania zobowiązania prawnego, realizacji zadania wykonywanego w interesie publicznym lub wykonywania władzy publicznej (art. 7 lit. c) i e)).
34. Natomiast w obecnej wersji wniosku określono minimalną ilość informacji, które udostępnia się organom centralnym za pośrednictwem administracji i organów krajowych, których wykaz jest niewyczerpujący. Art. 44 ust. 2 stwierdza, że informacje te obejmują „przynajmniej” te informacje, którymi dysponują administracje i organy w państwach członkowskich odpowiedzialne za: podatki i inne obciążenia fiskalne; system zabezpieczeń społecznych; rejestry ludności; księgi wieczyste; rejestracje pojazdów silnikowych i banki centralne.
35. EIODO podkreśla konieczność dokładniejszego określenia zarówno charakteru danych osobowych, które można przetwarzać zgodnie z przedmiotowym rozporządzeniem, jak i organów, z których baz danych można korzystać.
36. Po pierwsze, rodzaje danych osobowych, do których można mieć dostęp zgodnie z proponowanym rozporządzeniem, powinny zostać ograniczone. Art. 44 ust. 2 powinien przewidywać dokładnie określone maksymalne — a nie tylko minimalne — ograniczenie ilości informacji, do których można mieć dostęp. Dlatego też EIODO zaleca odpowiednią modyfikację art. 44 ust. 2 w drodze usunięcia wyrazu „przynajmniej” lub przez określenie innych ograniczeń informacji, które można przekazywać zgodnie z proponowanym rozporządzeniem.
37. Ograniczenie powinno odnosić się nie tylko do organów, ale także do rodzajów danych, które można przetwarzać. Dane osobowe, którymi dysponują organy wymienione w obecnej wersji wniosku, mogą się znacznie od siebie różnić w zależności od państwa członkowskiego. Przykładowo, w niektórych państwach członkowskich rejestry ludności mogą zawierać nawet odciski palców. Co więcej, w związku z coraz silniejszym wzajemnym powiązaniem baz danych można uważać, że organy publiczne „dysponują” coraz większą ilością danych osobowych, które są czasem uzyskiwane z baz danych kontrolowanych przez inne organy publiczne lub podmioty prywatne ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Zob. opinia EIODO w sprawie wymiany informacji w ramach zasady dostępności z dnia 28 lutego 2006 r., pkt 23-27.

38. Inna ważna kwestia dotyczy szczególnych kategorii danych. Wniosek w obecnej wersji może doprowadzić do sytuacji, w której gromadzone będą dane wrażliwe. Na przykład, informacje udostępniane przez instytucje odpowiedzialne za zabezpieczenia społeczne mogą w niektórych przypadkach ujawniać przynależność do związku zawodowego lub stan zdrowia. Tego typu dane osobowe są nie tylko wrażliwe, ale w większości przypadków niepotrzebne do ułatwienia egzekucji należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych. Dlatego też przetwarzanie danych wrażliwych powinno być w zasadzie wykluczone na mocy art. 8 dyrektywy 95/46/WE. Jednak w tych przypadkach, w których przetwarzanie stosownych danych wrażliwych jest konieczne ze względu na istotny interes publiczny, możliwe jest ustanowienie wyłączeń spod ogólnego zakazu w ustawodawstwie krajowym lub w decyzji właściwego organu nadzorczego pod warunkiem zapewnienia odpowiednich środków zabezpieczających (art. 8 ust. 4 dyrektywy 95/46/WE).
39. Obecne określenie rodzajów danych osobowych, które można udostępniać organom centralnym jest tak ogólne, że umożliwiłoby nawet przetwarzanie danych biometrycznych, takich jak odciski palców i dane DNA, w tych przypadkach, w których dane te są przechowywane przez administracje krajowe wymienione w art. 44 ust. 2. Jak EIOD już wskazał w innych opiniach⁽¹⁾, przetwarzanie tego rodzaju danych, z których co prawda można korzystać w celu zlokalizowania/zidentyfikowania osoby, może pociągać za sobą szczególnie ryzyko i w pewnych przypadkach może doprowadzić do ujawnienia informacji wrażliwych na temat osoby, której dotyczą dane. W związku z tym EIOD uważa, że przetwarzanie danych biometrycznych, które np. mogą być uważane za dopuszczalne w celu ustalenia istnienia stosunku rodzicielstwa, byłoby nieproporcjonalne do celu wykonywania zobowiązań alimentacyjnych, a zatem nie powinno być dozwolone.
40. Po drugie, zasada proporcjonalności powinna określać, odrębnie dla każdego przypadku, jakie konkretnie dane osobowe powinny być przetwarzane w ramach potencjalnie dostępnych informacji. Krajowe organy centralne i sądy powinny mieć możliwość przetwarzania danych osobowych jedynie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w konkretnym przypadku do ułatwienia wykonania zobowiązań alimentacyjnych.⁽²⁾
41. W związku z tym EIOD zalecałby podkreślenie tego kryterium proporcjonalności poprzez zastąpienie w art. 44 ust. 1 wyrazów: „informacje ułatwiające” wyrazami „informacje konieczne do ułatwienia w danym przypadku”.
42. W innych przepisach zasada proporcjonalności jest już należycie uwzględniona. Przykładem jest art. 45, zgodnie z

którym sąd może w każdym momencie wystąpić z wnioskiem o informacje w celu zlokalizowania dłużnika, tj. informacje bezwzględnie konieczne do wszczęcia postępowania sądowego, natomiast z wnioskiem o inne dane osobowe może wystąpić jedynie na podstawie orzeczenia wydanego w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych.

43. EIOD chciałby także zwrócić uwagę prawodawcy na fakt, że, jak już wspomniano, proponowane rozporządzenie nie ogranicza się do egzekucji należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci, ale dotyczy też takich należności na rzecz małżonków lub byłych małżonków oraz alimentów na rzecz rodziców lub dziadków.
44. W tym względzie EIOD podkreśla, że każdy rodzaj zobowiązania alimentacyjnego wymaga innego wyważenia interesów, które decydują o tym, w jakim stopniu przetwarzanie danych osobowych jest w danym przypadku proporcjonalne.

V. Proporcjonalność w odniesieniu do okresów przechowywania

45. Zgodnie z art. 6 lit. e) dyrektywy 95/46/WE dane osobowe przechowywane są przez czas nie dłuższy niż jest to konieczne do celów, dla których zostały zgromadzone lub dla których są dalej przetwarzane. Dlatego też proporcjonalność jest podstawową zasadą także przy ustalaniu okresu przechowywania danych osobowych.
46. Jeśli chodzi o przechowywanie danych przez organy centralne, EIOD z zadowoleniem przyjmuje art. 46 ust. 1, zgodnie z którym informacje niszczone są po przekazaniu ich sądowi.
47. Jeżeli chodzi o przechowywanie danych przez organy właściwe do celów doręczenia dokumentów lub wykonania orzeczenia (art. 46 ust. 2) EIOD sugeruje, by wyraz „wykorzystanie” zastąpić odniesieniem do czasu niezbędnego właściwym organom do wykonania zadań związanych z celami zgromadzenia informacji.
48. Ponadto, jeśli chodzi o przechowywanie danych przez organy sądowe, EIOD uważa, że informacje powinny być dostępne tak długo, jak jest to konieczne w celu, w którym zostały one zgromadzone lub dalej przetworzone. W przypadku zobowiązań alimentacyjnych, informacje mogą być czasem potrzebne przez dłuższy czas, tak by umożliwić sędziemu okresowe dokonywanie ponownej oceny w celu stwierdzenia, czy nadal istnieją podstawy prawne dla przyznawania świadczeń alimentacyjnych, i odpowiedniego ustalenia ich zakresu. Zgodnie z informacją przedstawioną przez Komisję, przeciętny okres wypłacania świadczenia alimentacyjnego wynosi 8 lat.⁽³⁾

⁽¹⁾ Opinia w sprawie Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II) z dnia 19 października 2005 r., pkt 4.1; Opinia w sprawie Systemu Informacji Wizowej z dnia 23 marca 2005 r., pkt 3.4.

⁽²⁾ Tak jest również w przypadku danych osobowych udostępnianych przez sąd, który złożył wniosek o udostępnienie informacji, w celu określenia danego dłużnika, zgodnie z pkt 4.1 załącznika V. Na przykład udostępnienie adresu członków rodziny dłużnika powinno być ściśle ograniczone w zależności od danego przypadku oraz od rodzaju zobowiązania alimentacyjnego.

⁽³⁾ Zob. dokument roboczy Komisji — ocena skutków regulacji z dnia 15 grudnia 2005 r. str. 10.

49. Z tych względów EIOD preferuje elastyczny, ale proporcjonalny okres przechowywania danych, zamiast określonego *a priori* ścisłego ograniczenia okresu przechowywania do jednego roku (jak jest to obecnie proponowane w art. 46 ust. 3), który może w niektórych przypadkach okazać się zbyt krótki w stosunku do wyznaczonych celów przetwarzania. W związku z tym EIOD proponuje skreślenie przepisu ograniczającego okres przechowywania danych do maksymalnie jednego roku: powinno się zezwolić organom sądowym na przetwarzanie danych osobowych tak długo, jak jest to konieczne w celu ułatwienia egzekucji danej należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych.

VI. Informowanie dłużnika i wierzyciela

50. Obowiązek informowania osoby, której dotyczą dane, odzwierciedla jedną z podstawowych zasad ochrony danych, zapisaną w art. 10 i 11 dyrektywy 95/46/WE. Co więcej, w tym przypadku informowanie osoby, której dotyczą dane, jest jeszcze bardziej istotne, ponieważ wniosek ustanawia mechanizm, w ramach którego dane osobowe są gromadzone i wykorzystywane do różnych celów, a następnie dalej przekazywane i przetwarzane za pośrednictwem sieci obejmującej krajowe administracje, różne krajowe organy centralne i sądy krajowe. W związku z tym EIOD podkreśla potrzebę szybkiego, wyczerpującego i szczegółowego powiadomienia zapewniającego właściwe poinformowanie osoby, której dotyczą dane, o wszystkich poszczególnych operacjach przekazywania i przetwarzania jej danych osobowych.

51. W tym względzie EIOD z zadowoleniem przyjmuje obowiązek informowania dłużnika ustanowiony w art. 47 wniosku. Należałoby jednak dodatkowo określić w tym artykule terminy informowania. Ponadto EIOD zauważa, że konieczne jest również zapewnienie stosownych informacji wierzycielowi w przypadku wymiany danych osobowych, które go dotyczą.

52. Wyjątek pozwalający na odroczenie powiadomienia dłużnika w przypadkach, gdy może to zaszkodzić skutecznej egzekucji należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych jest proporcjonalny, również pod względem maksymalnego okresu odroczenia (nie więcej niż 60 dni) ustanowionego w art. 47.

53. Ostatnia uwaga dotyczy załącznika V, który zawiera formularz wniosku o przekazanie informacji. Formularz ten w obecnej wersji przewiduje poinformowanie dłużnika jako jedną z opcji, którą można wybrać zaznaczając odpowiednie pole. Informowanie powinno być jednak przedstawione jako opcja domyślna, a działanie szczególne (tj. zaznaczenie pola „nie informować”) powinno być wymagane jedynie w wyjątkowych sytuacjach, w których informowanie jest czasowo niemożliwe.

VII. Wnioski

54. EIOD z zadowoleniem przyjmuje ten wniosek w zakresie, w jakim zmierza on do ułatwienia egzekucji transgranicz-

nych należności z tytułu świadczeń alimentacyjnych w UE. Wniosek ten ma szeroki zakres i powinien być rozpatrywany w jego szczegółowym kontekście. EIOD zaleca w szczególności należyte uwzględnienie złożonego i różnorodnego charakteru zobowiązań alimentacyjnych, dużych różnic występujących w tym zakresie między przepisami ustawowymi państw członkowskich oraz obowiązków w zakresie ochrony danych osobowych wynikających z dyrektywy 95/46/WE.

55. Ponadto EIOD uważa za konieczne wyjaśnienie pewnych aspektów funkcjonowania systemu, takich jak zmiana celu przetwarzania danych osobowych, podstawy prawne przetwarzania danych przez krajowe organy centralne oraz określenie zasad ochrony danych mających zastosowanie do dalszego ich przetwarzania przez organy sądowe. Wniosek powinien w szczególności zapewnić przekazywanie danych osobowych przez krajowe administracje krajowym organom centralnym oraz przetwarzanie danych przez te ostatnie organy i sądy krajowe jedynie w przypadkach, gdy jest to konieczne, jasno określone i oparte na środkach ustawodawczych zgodnie z kryteriami ustanowionymi w zasadach ochrony danych i uzupełnionymi orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości.

56. EIOD zachęca również prawodawcę do szczegółowego rozważenia następujących kwestii merytorycznych:

— *Ograniczenie celu.* Niezbędne jest pełne i dokładne określenie celów przetwarzania danych osobowych. Także cele, w których przetwarzane są dane dotyczące wierzyciela, powinny być dokładnie i jednoznacznie określone we wniosku.

— *Konieczność i proporcjonalność przetwarzanych danych osobowych.* Należy dokładniej określić zarówno charakter danych osobowych, które można przetwarzać zgodnie z przedmiotowym rozporządzeniem, jak i organy, które udostępniają swoje bazy danych. Ograniczenie powinno odnosić się nie tylko do organów, ale także do rodzajów danych, które można przetwarzać. Wniosek powinien zapewnić krajowym organom centralnym i sądom możliwość przetwarzania danych osobowych jedynie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w konkretnym przypadku do ułatwienia wykonania zobowiązań alimentacyjnych. Ponadto każdy rodzaj zobowiązania alimentacyjnego wymaga innego bilansu interesów i w ten sposób określa, w jakim stopniu przetwarzanie danych osobowych jest proporcjonalne do celów danego przypadku.

— *Szczególne kategorie danych.* Przetwarzanie danych wrażliwych do celów wykonywania zobowiązań alimentacyjnych powinno być w zasadzie wykluczone, chyba, że jest dokonywane zgodnie z art. 8 dyrektywy 95/46/WE. Przetwarzanie danych biometrycznych do celu wykonywania zobowiązań alimentacyjnych byłoby nieproporcjonalne, a zatem nie powinno być dozwolone.

- *Okresy przechowywania.* EIOD preferuje elastyczny, a jednocześnie proporcjonalny okres przechowywania danych, zamiast określonego *a priori* ścisłego ograniczenia okresu, który może w niektórych przypadkach okazać się zbyt krótki w stosunku do wyznaczonych celów przetwarzania.
- *Informowanie dłużnika i wierzyciela.* Szybkie, wyczerpujące i szczegółowe powiadomienie powinno zapewnić właściwe poinformowanie osoby, której dane dotyczą, o wszystkich poszczególnych operacjach przekazywania i przetwarzania jej danych osobowych.

Konieczne jest również zapewnienie stosownych informacji wierzycielowi w przypadku wymiany danych osobowych, które go dotyczą.

Sporządzono w Brukseli, dnia 15 maja 2006 r.

Peter HUSTINX
Europejski Inspektor Ochrony Danych
